MAKTENS MUSIK

№ 0609258

MAKTENS MUSIK

EN VITBOK OM POPMUSIKEN
OCH DEN SVENSKA KULTURPOLITIKEN

UTGIVARE: SVENSK LIVE & STUDIEFRÄMJANDET VÄST

Om Svensk Live

Svensk Live är en demokratiskt uppbyggd ideell riksorganisation och samlar arrangörer av livemusik, från ideell till kommersiell. Vi har över 200 medlemmar i form av festivaler, klubbar,kommuner, arenor, musikföreningar, nöjesparker med mera. Svensk Lives medlemmar genomför tusentals spelningar varje år för miljontals besökare.

Vi arbetar för att främja, stötta och utveckla livemusiken. I vårt unga arrangörsnätverk organiserar och utvecklar vi framtidens arrangörer.

Svensk Live grundades 2017 som en sammanslagning av MoKS (Musik- och Kulturföreningarnas Samarbetsorganisation) och Livemusik Sverige.

Vi är den svenska livemusikens röst.

www.svensklive.se

Om Studiefrämjandet Väst

Studiefrämjandet är Sveriges största oberoende studieförbund och störst på musik.

Studiefrämjandet vänder sig till de som spelar musik i alla tänkbara former och jobbar med utvecklingsmöjligheter för musikgrupper i form av bland annat speltillfällen, inspelning, studiecirklar, kurser, replokaler, workshops och clinics.

Studiefrämjandet Väst består av åtta lokalavdelningar som verkar i Halland och Västra Götaland, som tillsammans innefattar 55 kommuner. Varje avdelning har en stor och omfattande musikverksamhet.

Under 2016 gav Studiefrämjandet Väst stöd och medel till utveckling i olika former till 857 musikgrupper, 213 replokaler, 19 musikhus och 8 musikstudior samt musikföreningar, arrangemang och festivaler.

www.studieframjandet.se/vast

INNEHÅLL

FÖRORD **6**
Makten och musiken 8
Disposition 9

POPENS PYRAMID **10**
Popmusikens pengar 11
Var tredje svensk går på popkonsert 12
Är pop näringsliv eller kultur? 14

OFFENTLIGT STÖD TILL MUSIKEN **16**
De kulturpolitiska målen 17
Statens kulturråd delar inte lika 18
Musikverket och den ”icke trovärdiga” popmusiken 24
Exemplet Västra Götaland 28
Statens bevarande av (viss) musik 34

SAMMANFATTNING **37**

TILL SIST **38**

FÖRORD

Vi har tagit fram den här rapporten för att visa hur det offentliga Sverige behandlar alla de genrer som kallas för popmusik.

Det handlar om musik som speglar samtiden och som är viktig för väldigt många människor.

Det handlar om en mängd musikaliska uttryck som offentligheten inte betraktar som kultur.

Det handlar om musikaliska uttryck som inte får det stöd de förtjänar.

Först som sist; denna rapport är en partsinlaga, det är inget vi döljer. Men eftersom det inte hör till vanligheten att någon för popmusikens talan i Musiksverige gör vi det genom att sätta in popmusiken i ett kulturpolitiskt sammanhang.

Vi redogör för hur det offentliga stödet till musiken fördelas och försöker förstå en helt orimlig snedfördelning.

Vi berättar hur Statens kulturråd bortser från riksdagens kulturpolitiska mål när de minskar verksamhetsstödet till popmusik, från en redan mycket låg nivå.

Vi visar hur popens kulturarv nekas av myndigheterna, samtidigt som andra genrer vårdas.

Vi har undersökt hur pengar fördelar sig i landets största regionala kulturbudget – den i Västra Götaland, där två stora klassiska institutioner på Avenyn i Göteborg får 95 procent av resurserna, samtidigt som popmusiken ignoreras när den försöker föra fram önskemål om förändring.

Och så berättar vi historien om hur Statens musikverk hanterade en satsning på ny svensk popmusik vi själva i

Svensk Live var inblandade i och som verkets konstnärliga råd manövrerade bort med argument som inte var tänkta att bli offentliga – men ändå råkade bli det.

Vi kallar rapporten Maktens Musik eftersom det offentliga ekonomiska stödet till musik utgår från ålderdomliga maktstrukturer och förlegade traditioner. Vi hoppas att arrangörer kan ha nytta av rapporten i samtal med kommuner och regioner. Vi hoppas att de statliga kulturmyndigheterna förstår och förändrar. Vi hoppas att Kulturdepartementet och kulturministern äntligen agerar. Vi hoppas också att de myndigheter som ska granska andra myndigheter i och med denna rapport får ett underlag att utföra sina uppdrag.

Vi vill med denna rapport slå ett slag för att popmusik också ska betraktas och behandlas som kultur, samt att den tradition och det synsätt som omfattar kulturpolitiken i dag ändras – så att alla genrer behandlas lika.

Joppe Pihlgren
Verksamhetsledare Svensk Live
Juli 2017

Denna rapport kommer att sändas till: Förvaltningsdomstolen, Insynsrådet vid Statens musikverk, Konstnärliga rådet vid Statens musikverk, Kulturdepartementet, Kulturnämnden i Västra Götalandsregionen, Patent- och registreringsverket, Riksrevisionen, Styrelsen för Statens kulturråd, Kulturutskottet.

MAKTEN & MUSIKEN

Svensk Lives definition av popmusik är bred. Den innefattar de flesta nya musikgenrer som tillkommit efter 1950 – allt från dansband till dödsmetall.

Den innefattar inte den så kallade konstmusiken, det vill säga klassisk musik, ensemblemusik, symfoniorkestrar, elektronisk konstmusik och så vidare. Den innefattar heller inte jazz eller folk- och världsmusik, två genrer som är organiserade i egna riksförbund. Anledningen är att ovanstående genrer historiskt sett åtnjutit – och än i dag åtnjuter – ett helt annat stöd och annan subventionering från politikens håll.

Allt började egentligen på 1770-talet när Gustav III, efter sina studiebesök i det franska kulturlivet, grundade Kungliga Operan och instiftade Kungliga Musikaliska Akademien.[1] [2] Sedan dess har den klassiska kammar- och orkestermusiken haft en särställning inom svensk musikpolitik.

Än idag är majoriteten av de statliga och regionala musikinstitutionerna i landet operor eller symfoniorkestrar. 2010 gick 90 procent av de medel stat, regioner och kommuner satsade på musik till dessa institutioner.[3]

För andra genrer inom det fria musiklivet har det inneburit en ständig kamp att få ta del av det offentliga stödet.

POPULÄRMUSIKENS OLIKA GENRER

Pop, rock, soul, reggae, ska, hårdrock, disco, metal, grunge, hiphop, synth, dansband, postrock, folkpop, indierock, americana, rockabilly, rocksteady, dancehall, house, techno, eurodisco, goth, progg, hardstyle, stonerrock, vispop, rap metal, folkrock, storbandspop, death metal, hardcore, urban dance, neo soul, punk, funk, med flera…

1 Svenskt biografiskt lexikon. Gustav III. https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/13317. (Hämtad 2017-07-04)
2 Kungliga Operan. ”Historik”. http://www.operan.se/om-operan/historik/ (Hämtad 2017-06-27)
3 Ett musikliv för alla, 2014. http://www.ettmusiklivforalla.se/Ett_musikliv_for_alla%21/Uppropet.html (Hämtad 2017-06-26)

Det har alltid varit en värderingsfråga, om vilken typ av musik som ansetts vara värd att värna om.

> **När den stora statliga musikutredningen 1954 lanserade idén till det som senare skulle bli Rikskonserter var ambitionen att ”fostra människor till en ädlare smak”. De konserter som myndigheten sedan genomförde under sin livstid (1968–2010) innehöll företrädesvis västerländsk konstmusik, jazz och visa/folkmusik.**[4]

När staten började fördela stöd direkt till musikarrangörer på 1970-talet var syftet detsamma: att sprida musik av hög kvalitet till så många människor som möjligt.

”Hög kvalitet” visade sig även det betyda västerländsk konstmusik, jazz och visa/folkmusik.[5] Såväl jazzen som folkmusiken har under senare halvan av 1900-talet lyckats organisera sig och övertyga politikerna om respektive genres värde, och har tillskansat sig ett kontinuerligt bidragsflöde till arrangörer. När popmusiken nu bultar på dörren och kräver lika villkor motas den dock i farstun.

När bidrag och stöd ska delas ut har fortfarande jazz, folkmusik och framförallt den institutionaliserade orkestermusiken förtur. Samtidigt som poparrangörer runt om i landet utarmas och lägger ner nekas de det stöd som andra genrer kan ta för givet.

Det svenska musiklivet är progressivt. I dag finns det symfoniorkestrar som framför poplåtar, popsångare som skriver konstmusik, konstmusiker som samarbetar med spelmanslag och så vidare. De flesta moderna musiker eller arrangörer ser knappast några hierarkier genrer emellan.

Men, som vi kommer att visa i den här rapporten, lever de hierarkierna fortfarande kvar i maktens korridorer.

4 Statens kulturråd/Konstnärsnämnden: Arrangörer på musikområdet. Rapport, 2013.

5 Statens kulturråd/Konstnärsnämnden: Arrangörer på musikområdet. Rapport, 2013.

Disposition

I fjol släppte Svensk Live tillsammans med Studiefrämjandet rapporten ”Vi fortsätter spela pop [men vi håller på att dö]” [6] som grundligt beskriver den svenska populärmusikens tillstånd och villkor.

”Maktens Musik” ska ses som en uppföljning, speciellt inriktad på hur popmusiken behandlas gentemot andra genrer när det kommer till utdelning av kulturbidrag från offentlig sektor.

Detta utvecklar vi främst i kapitel 3, där konkreta exempel på bidragsfördelningen tas upp. Men först en liten bakgrund om popmusikens rådande villkor i Sverige. För djupare förståelse rekommenderas en omläsning av ”Vi fortsätter spela pop …” samt en utforskning av referenserna i den rapporten, medan vi här nöjer oss med att sammanfatta de mest essentiella punkterna.

6 Livemusik Sverige. Vi fortsätter spela pop [men vi håller på att dö]. Rapport, 2016.

POPENS PYRAMID

Den svenska popmusiken går att beskriva som en tredelad pyramid. Basen står stadigt, med välfungerande kulturskolor och studieförbund för utbildning på amatörnivå. Sverige har en god infrastruktur för att människor ska kunna lära sig spela instrument.

Toppen, en vinstgenererande elit, är välpolerad och ståtlig. Här återfinns den lilla del som utgör branschens stora kommersiella potential vilken kan jämföras med övrigt näringsliv. Den svenska musikexporten, inklusive liveindustri och inspelningsrättigheter är erkänt stark och omsätter flera miljarder kronor årligen.

Problemet ligger i pyramidens mellanskikt, som är tänkt att länka ihop basen med toppen. Där finns de arrangörer och artister som är mer än amatörer, en mindre festival eller klubb i landsorten eller halvprofessionella musikgrupper, kanske nästa stora stjärnskott.

> **Mellanskiktet riskerar att falla ihop. Inte för att utövarna är för få – utan för att stödstrukturerna runt dem är alldeles för svaga. Popmusiken hamnar mellan stolarna när det kommer till statligt, regionalt och kommunalt stöd. Ett stöd som genrer som jazz, folk- och konstmusik får.**

Vanligt är att popmusiker har goda möjligheter att få stöd när de verkar på en amatör- och/eller ungdomsnivå, medan de när de ska ta klivet in i en professionell verksamhet hamnar i ett tomrum – det vill säga pyramidens mellanskikt.

POPMUSIKENS PENGAR

Det finns pengar inom musikbranschen. Efter ett par tuffa år efter millennieskiftet, där industrin var tvungen att ställa om från CD-skivans guldålder till en digital framtid, har marknaden stabiliserats. 2009 började inkomsterna för inspelad musik växa igen, och konsertintäkterna ökar stadigt. 2015 omsatte den totala svenska musikindustrin 9,2 miljarder kronor, vilket motsvarar en ökning på cirka 13 procent sedan året innan.[7]

De ökade intäkterna tycks dock stanna i toppen av pyramiden. Den svenska livescenen har genomgått stora förändringar det senaste decenniet. På festivalsidan har stora arrangörer som Hultsfred och Peace and Love gått i konkurs i

7 Musiksverige. Musikbranschen i siffror - statistik för 2015. http://statistik.musiksverige.org (Hämtad 2017-06-05)

samband med att de ekonomiska riskerna ökat. Detsamma gäller Arvikafestivalen, Siestafestivalen i Hässleholm och Sundsvalls Gatufest. Alla är de festivaler utanför storstadsregionerna som visat sig vara extra sårbara för något år med oväntat låga biljettintäkter. Kvar klarar sig festivaler med stora kommersiella bolag i ryggen.

Musikklubbar, det vill säga återkommande konserter på exempelvis restauranger eller krogar, runt om i landet tvingas flytta eller lägga ner när stadskärnorna gentrifieras och hyrorna höjs. Ett exempel finns vid Karlavagnsplatsen på Hisingen i Göteborg, där replokaler för upp emot 150 artister och band ska rivas för att ge plats åt en skyskrapa.[8]

Klubbarna är en viktig del av mellanskiktet i pyramiden, där semiprofessionella musiker kan skaffa sig scenvana och knyta kontakter. Avkastningen för såväl musiker som arrangörer på den här nivån är, efter omkostnader, dock så låg att de flesta klubbar hålls levande endast tack vare eldsjälar till arrangörer utan primärt ekonomiska incitament.[9]

Tuffast är det för klubbarrangörer på landsorten, som inte har lika stort publikunderlag som sina storstadskollegor och därför sällan kan nischa sina arrangemang till den grad de önskar, eftersom de breda bokningarna är det enda som drar in tillräckligt med intäkter.[10]

VAR TREDJE SVENSK GÅR PÅ POPKONSERT

Allt fler svenskar går på pop- och rockkonserter. Regelbundna undersökningar av svenskars kulturvanor[11] visar att popkonsertbesöken har ökat under de senaste två decennierna, medan exempelvis allt färre går på teater.

2015 uppgav 34 procent av svenskarna att de gått på en rock- eller popkonsert under det senaste året, att jämföra med 18 procent som under samma tidsperiod gått på klassisk konsert eller opera.

8 Kjellberg, Tobias. ”Musikerna rasar när tornet ska byggas”. GP.se, 2017-07-01. http://www.gp.se/nyheter/göteborg/musikerna-rasar-när-tornet-ska-byggas-1.4401382 (Hämtad 2017-07-03)

9 Livemusik Sverige. Vi fortsätter spela pop [men vi håller på att dö]. Rapport, 2016.

10 Ibid.

11 Kulturfakta 2017:2. Kulturvanor – socioekonomiska analyser och tidstrender. Myndigheten för kulturanalys, 2017.

2015 uppgav 34 procent av svenskarna att de gått på en rock- eller popkonsert, att jämföra med 18 procent som gått på klassisk konsert eller opera.

Pop- och rockkonserter lockar framförallt yngre personer i stadsmiljö. Till skillnad mot majoriteten av andra kulturvanor, som lockar flest kvinnor, är popkonsertbesökare lika ofta män som kvinnor.[12]

Överlag är de socioekonomiska skillnaderna stora när det kommer till kulturvanor, enligt Myndigheten för kulturanalys. Social klass, livsstil och boendeort kan utgöra hinder för deltagande i vissa sorters kultur, vilket innebär att kulturpolitiken inte når upp till de kulturpolitiska målen att ”främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor”. Läs mer om de kulturpolitiska målen i kapitel 3.

Vi kan se samma problematik på nära håll inom den svenska livemusiken. När pyramidens mellanskikt utarmas är det framförallt arrangörer på landsorten som får problem. Det är de små scenerna utan kommersiell tyngd som försvinner, och med dem en del av mångfalden, såväl publik- som utövarmässigt.

Kulturvaneundersökningarna visar även att hushållets inkomst, det vill säga privatekonomin, är den socioekonomiska faktor som över tid mest ökat sin påverkan på om en person går på popkonsert eller inte. Därifrån går det att dra en rak parallell till att biljettpriserna under samma period ökat.[13]

ÄR POP NÄRINGSLIV ELLER KULTUR?

Det finns en vedertagen idé om att popmusiken per definition är kommersiell. Att det inte behövs pumpas in mer pengar i en industri som redan drar in miljarder genom gigantiska arenakonserter och reklamkontrakt.

Som kapitlet här visat är det bara en liten del av popbranschen som får ta del av de kommersiella pengarna. Trots detta ses ofta hela spektrat av popmusik som kommersiellt när det kommer till diskussioner kring kulturstöd, medan marknaden uppenbarligen inte ser popmusiken som tillräckligt kommersiell för att investera i pyramidens alla nivåer.

Popmusiken har ekonomiska effekter värda att lyfta fram. Det finns hög efterfrågan från samhället (kommuner, destinationsbolag) på större poparrangemang, eftersom dessa kan vara lönsamma och skapa positiva samhällsekonomiska

12 Ibid.

13 Musiksverige. Musikbranschen i siffror - statistik för 2015. http://statistik.musiksverige.org (Hämtad 2017-06-05)

effekter. Dock är det sällan arrangören som får ta del av de största ekonomiska vinsterna. Istället är det relaterade näringar, så som hotell, restauranger och handel som blir de stora vinnarna.[14]

Andra musikgenrer där den publika efterfrågan inte är lika stor, exempelvis orkestermusik, ackumulerar inte lika mycket avkastning till kringliggande näringsliv och ses därför inte heller som lika kommersiell.[15] Som vi ska se i kommande kapitel är det sådana genrer som får mer stöd från offentlig sektor. Notera paradoxen att popmusik med hög efterfrågan nekas offentligt stöd på grund av sin kommersiella status – samtidigt som den ekonomiska avkastning musiken ger upphov till sällan hamnar hos arrangören själv, utan i andra omkringliggande näringsgrenar.

Det finns även andra samhälleliga förtjänster av ett välmående musikliv. Studier har visat att en mångfald av kulturevenemang ger ökad social stabilitet. Popmusiken används i dag, framförallt hos studieförbunden, ofta som ett medel för att lyfta större samhällsfrågor, som att exempelvis manifestera mot rasism och intolerans.[16]

Och då har vi inte ens talat om den musikaliska mångfaldens egenvärde i sig, dit popmusiken bör räknas. Kulturutövare runt om i Sverige har uttryckt en oro över att kulturen alltmer får en instrumentell roll i det politiska samtalet, och lyfts fram som ett medel för att uppnå exempelvis regional utveckling.[17]

Det går att tala i oändlighet om kulturens eventuella effekter – men för många av oss är själva existensen av kultur ett värde i sig.

14 Livemusik Sverige. Vi fortsätter spela pop [men vi håller på att dö]. Rapport, 2016.

15 Ibid.

16 Ibid.

17 2015/16:RFR4. Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen. (Stockholm: Kulturutskottet).

OFFENTLIGT STÖD TILL MUSIKEN

Att få en övergripande bild av den offentliga bidragsfördelningen inom kulturområdet är svårt, då stöden fördelas på flera olika plan, från statliga myndigheter till regioner och kommuner. Musikområdet utmärker sig dessutom gentemot andra konstformer genom en hög samverkan mellan professionella och ideella, samt nationella och lokala, aktörer, vilket gör det hela till ett intrikat nät av bidragsgivare och -mottagare.[18]

I följande kapitel kommer vi försöka skapa oss en bild av hur stöden fördelas bland musikarrangörer, genom att göra nedslag hos två av de största statliga kulturmyndigheterna (Statens kulturråd och Statens musikverk) samt den region i landet som satsar mest pengar på kultur (Västra Götalandsregionen) och med konkreta exempel försöka visa på hur pengarna kommer till nytta inom olika delar av musiklivet. Vi gör även en avstickare till kulturarvspolitiken och Svenskt Rockarkiv, för att jämföra hur olika musikgenrer bevaras.

DE KULTURPOLITISKA MÅLEN

De offentliga medlen (inklusive bidrag) till kultur i Sverige uppgick 2015 till totalt cirka 26 miljarder kronor, varav staten stod för 43 procent, kommunerna 42 procent och regionerna/landstingen för 15 procent.[19] Samtliga insatser görs med syftet att uppfylla de kulturpolitiska målen som beslutas av riksdagen och som sedan 2009 lyder:

”*Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.*
För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- *– främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor*
- *– främja kvalitet och konstnärlig förnyelse*
- *– främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas*
- *– främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan*
- *– särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur*” [20]

18 Kulturrådets skriftserie 2012:1. Kulturinstitutionerna och det civila samhället. Rapport, Statens kulturråd.
19 Kulturfakta 2016:1. Samhällets utgifter för kultur 2014-2015. Myndigheten för kulturanalys.
20 Statens kulturråd. ”Kulturpolitiska mål”. http://www.kulturradet.se/sv/Om-kulturradet/kulturpolitiska_mal/ (Hämtad 2017-07-03)

I en utredning från Myndigheten för kulturanalys om svenskarnas kulturvanor, publicerad i juni 2017, ifrågasätts huruvida faktumet att staten lägger mest pengar på traditionell kultur (opera, klassisk musik, teater, museer) går ihop med de kulturpolitiska målen, då dessa kulturformer i högre grad lockar människor med visst socialt arv (tjänstemannahem) och hög utbildning.[21]

Myndigheten för kulturanalys betraktar även den breda populärkulturen, där rock- och popkonserter ingår, som något mer ”demokratiska” kulturformer jämfört med traditionell kultur, då den inte har samma tydliga socioekonomiska betingning.[22]

Myndigheten för kulturanalys ifrågasätter varför staten delar ut mest pengar till traditionell kultur.

STATENS KULTURRÅD DELAR INTE LIKA

Statens kulturråd är Sveriges mäktigaste stödgivare inom kulturområdet. 2016 delade myndigheten totalt ut drygt 2,1 miljarder kronor i bidrag.[23]

Ett av Kulturrådets viktigaste påverkansområden inom det fria musiklivet är de projekt- och verksamhetsstöd för musikarrangörer, som årligen delas ut. Verksamhetsbidragen riktar sig till arrangörer med regelbunden konsertverksamhet, medan projektbidragen går att söka för alla som ämnar att presentera professionell musik för allmänheten.

21 Rapport 2017:2. Kulturanalys 2017. Myndigheten för kulturanalys.

22 Ibid.

23 Kulturrådets skriftserie 2017:2. Kulturrådets årsredovisning 2016. Statens kulturråd.

Diagram 1

Verksamhetsbidrag för musikarrangörer 2017

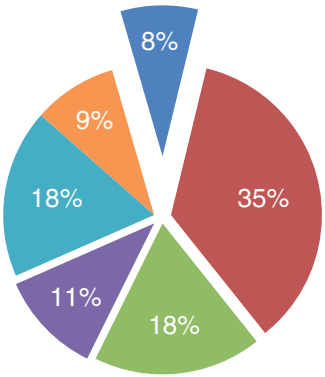

Diagram 2

Verksamhetsbidrag för musikarrangörer 2016

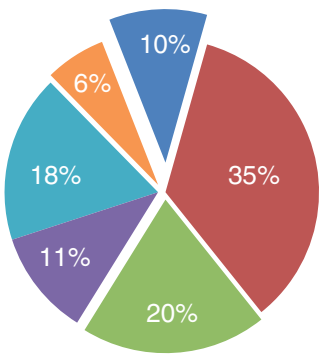

Verksamhetsbidrag – mest jazz

Som diagram 1 visar fick poparrangörer mindre än en tiondel av den totala summan när verksamhetsbidragen delades ut 2017, medan mer än en tredjedel gick till jazzarrangörer.[24]

Andelen bidrag till popmusiken har till och med minskat sedan fjolåret (Tabell 1 och Diagram 2) – trots en ökad allmän debatt [25] om poparrangörers villkor, bland annat genom rapporten ”Vi fortsätter spela pop [men vi håller på att dö]”.

Tabell 1: Kulturrådets verksamhetsbidrag till musikarrangörer

Verksamhetsbidrag	2017	2016
Pop	2 360 000 kr	2 945 000 kr
Jazz	10 112 000 kr	9 949 000 kr
Klassiskt	5 140 000 kr	5 582 000 kr
Konstmusik	3 160 000 kr	3 180 000 kr
Folkmusik/Världsmusik	5 150 000 kr	5 038 000 kr
Övrigt/överskridande	2 570 000 kr	1 825 000 kr
TOTALT	**28 492 000 kr**	**28 519 000 kr**

Vissa verksamhetsbidrag går direkt till genrebundna riksorganisationer, som sedan vidarefördelar stödet till sina medlemmar (Tabell 2). Det innebär att det är riksorganisationerna, istället för Kulturrådet, som gör bedömningen om en arrangör ska få beviljat bidrag eller ej.[26] Den enda riksorganisation som inte fick beviljat verksamhetsstöd 2017 var dåvarande Livemusik Sverige, som ansökte om en summa på 6 000 000 kronor.

24 Statens Kulturråd. ”Verksamhetsbidrag 2017”. http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/beviljade_bidrag/2017/Arrangorer-inom-musikomradet1/ (Hämtad 2017-05-15)

25 Livemusik Sverige. Vi fortsätter spela pop [men vi håller på att dö]. Rapport, 2016.

26 Statens kulturråd/Konstnärsnämnden. Arrangörer på musikområdet. Rapport, 2013.

Tabell 2: Kulturrådets verksamhetsbidrag till musikarrangörer (riksförbund)

Riksförbund med beviljat verksamhetsbidrag	Bidrag 2017	Genre
Kammarmusikförbundet	3 200 000 kr	Klassisk
Svensk Jazz	6 112 000 kr	Jazz
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD)	2 113 000 kr	Folkmusik/Världsmusik
Riksförbundet Arrangörer av Nutida Musik (RANK)	760 000 kr	Konstmusik
Musikarrangörer i Samverkan (MAIS)	190 000 kr	Tvärkulturell
Kontaktnätet	200 000 kr	Pop
Musik- och Kulturföreningarnas Samarbetsorganisation (MoKS)	1 000 000 kr	Pop

Över tio miljoner kronor av kulturrådets verksamhetsbidrag 2017 går till jazzarrangörer, en viss ökning sedan 2016. Popmusiken får drygt en miljon, en minskning sedan föregående år.

Projektbidrag – en liten del av kakan

Sett till projektbidragen (Diagram 3) är popmusiken mer rättvist representerad, medan jazzmusiken plötsligt är marginaliserad.[27]

En trolig förklaring till det kan vara att jazzarrangörerna i högre grad är samorganiserade, och får sitt stöd genom vidarefördelning från riksorganisationen Svensk Jazz, som får klart högst verksamhetsbidrag av samtliga riksförbund.

27 Statens kulturråd. "Projektbidrag" http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/beviljade_bidrag/2017/Arrangorer-inom-musikomradet/ (Hämtad 2017-05-15)

Diagram 3
Projektbidrag för musikarrangörer 2017

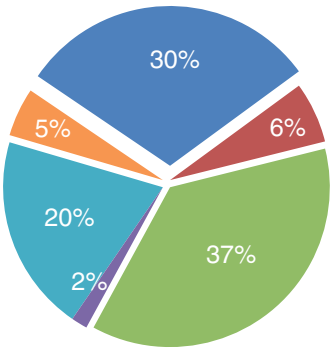

Tabell 3: Kulturrådets projektbidrag till musikarrangörer

Projektbidrag till musikarrangörer 2017	
Pop	740 000 kr
Jazz	150 000 kr
Klassiskt	895 000 kr
Konstmusik	40 000 kr
Folkmusik/Världsmusik	485 000 kr
Övrigt/överskridande	120 000 kr
TOTALT	**2 430 000 kr**

Värt att notera är att projektbidragen endast motsvarar knappt en tiondel (2 430 000 kr) av summan av verksamhetsbidragen (28 519 000 kr).

Totalt stöd till musikarrangörer

Slår man ihop de båda bidragsformerna (Diagram 4) delade Kulturrådet 2017 ut totalt 30 922 000 kronor i bidrag till musikarrangörer. Poparrangörer fick 3 100 000 kronor att dela på, vilket motsvarar ungefär hälften av det som gick till arrangörer för klassisk musik eller folkmusik och inte ens en tredjedel av det landets jazzarrangörer fick.

Tabell 4: Kulturrådets totala bidrag till musikarrangörer

Projekt- & verksamhetsbidrag till musikarrangörer 2017	
Pop	3 100 000 kr
Jazz	10 262 000 kr
Klassiskt	6 035 000 kr
Konstmusik	3 200 000 kr
Folk-/världsmusik	5 635 000 kr
Övriga uttryck/överskridande	2 690 000 kr
TOTALT	**30 922 000 kr**

Diagram 4

Projekt- & verksamhetsbidrag till musikarrangörer 2017

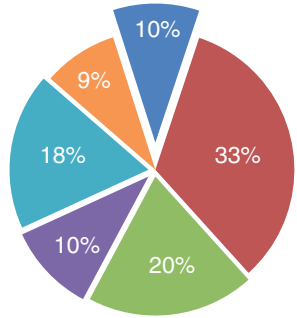

Varför får inte alla lika mycket?

En motivering till att musikarrangörer ur vissa genrer får mer bidrag från Kulturrådet än andra är svår att finna.

En möjlig förklaring så som att exempelvis jazzarrangörer söker mer bidrag än andra – det vill säga att behovet av pengar är större inom genren gentemot andra – avvisas snabbt efter en titt på antalet avslagna ansökningar om verksamhetsbidrag 2017 (diagram 5).

23 poparrangörer ansökte om verksamhetsbidrag 2017, nästan två tredjedelar av dem (14 stycken) fick sina ansökningar nekade. Samtidigt sökte 13 jazzarrangörer bidrag, varav 12 fick det beviljat.[28]

Då motiveringar för Kulturrådets beviljan eller avslag inte skrivs ut i beslutsredovisningen går det ej att dra någon slutsats om varför ansökningar gjorda av poparrangörer i högre grad nekas. Av ansökningsantalet att döma finns det en stor efterfrågan på verksamhetsbidrag från landets poparrangörer.

Diagram 5

Kulturrådets verksamhetsbidrag för musikarrangörer 2017
Antalet avslagna ansökningar

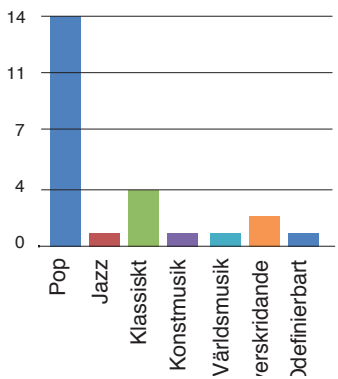

28 Statistik från Statens Kulturråd, 2017.

Ingenstans i Kulturrådets villkor för arrangörsbidrag på musikområdet står det heller att vissa genrer bör prioriteras framför andra.

Där skrivs endast att myndigheten prioriterar ansökningar som:

”innefattar ett jämställdhets-, mångfalds- och/eller barn- och ungdomsperspektiv

främjar internationellt och/eller interkulturellt utbyte och samverkan

möjliggör en ökad tillgänglighet till kultur för personer med funktionsnedsättning

särskilt bidrar till att främja lika rättigheter och möjligheter”

Samt:
”Bidraget syftar till att främja en mångfald av musik av hög kvalitet som tillgängliggörs för allmänheten i form av konserter eller andra publika evenemang.”[29]

En rimlig förklaringen, utifrån villkoren, som kan motivera den ojämlika fördelningen av bidrag mellan genrer är att Kulturrådet inte anser att popmusiken är av lika ”hög kvalitet” som exempelvis jazz eller klassisk musik.

Värt att notera i sammanhanget är att Kulturrådets referensgrupp för bidragsgivning till musikarrangörer, det vill säga som hjälper till att bedöma ansökningarna, består av fyra arrangörer och producenter som huvudsakligen arbetar/har arbetat med jazz, konstmusik, orkestermusik och teater. Ingen är verksam inom populärmusiken.[30]

29 Statens Kulturråd. ”Information till sökande av arrangörsstöd”. http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/musik/Information-till-sokande-av-arrangorsstod/ (Hämtad 2017-05-27)

30 Statens Kulturråd. ”Referensgrupen för bidragsgivning till musikarrangörer” http://www.kulturradet.se/sv/Om-kulturradet/Organisation/Referensgrupper/Referensgruppen-for-bidragsgivning-till-musikarrangorer/ (Hämtad 2017-06-29)

MUSIKVERKET OCH DEN ”ICKE TROVÄRDIGA” POPMUSIKEN

Statens musikverk är en myndighet under Kulturdepartementet som bildades 2011 för att samla den svenska musikens kulturarv och ge stöd till musiklivet. Aktörer inom det fria musiklivet, organisationer, institutioner och myndigheter kan söka projektstöd av Musikverket för ”samarbetsprojekt som ska stärka det fria musiklivet och ge musikupplevelser av högsta kvalitet för hela Sverige”.

Just en sådan ansökan fick medial uppmärksamhet[31] vintern 2017, efter att oegentligheter uppdagats i arbetet hos Musikverkets beslutande organ, det konstnärliga rådet. Ansökan kom från en av den här rapportens utgivare, Svensk Live, och gällde ett projekt kallat ”Access All Areas”.

Här följer en återgivelse av historien från Svensk Live. Organisationen hoppas att berättelsen kan kasta ljus på maktstrukturerna inom Musikverket, och lämnar gärna ut korrespondens och originaldokument till vem som än kan tänkas vara intresserad (dokument finns på www.svensklive.se)

31 Lindkvist, Hugo. ”Livemusik Sverige: Musikverket misskrediterar vår organisation”. DN.se, 2017-02-10. http://www.dn.se/kultur-noje/livemusik-sverige-musikverket-misskrediterar-var-organisation/ (Hämtad 2017-05-24)

ACCESS ALL AREAS

Vi på Svensk Live har tagit del av många redogörelser från arrangörer av popmusik om hur de sökt stöd från Statens musikverk och fått avslag, utan att avslagen motiverats eller förklarats. Det har i sin tur gjort arrangörerna frustrerade, eftersom de inte kunnat avgöra om ansökan avslagits av formella eller innehållsmässiga skäl, om medlen inte räckt till eller om Statens musikverk helt enkelt inte vill stödja den sortens musik.

Därför blev det extra intressant för oss när vi själva råkade ut för samma behandling, men genom ett förbiseende i rutinerna hos Statens musikverk också fick insyn i spelet bakom ett avslag.

Hösten 2016 ansökte Svensk Live (då Livemusik Sverige) om stöd från Musikverket för ”Access All Areas”, ett projekt för att lyfta fram nya namn inom populärmusiken, i samarbete med landets största festivaler. Ansökan togs fram med hjälp av Musikplattformen vid Musikverket, och lovordades av handläggare innan den gick till beslutsprövning. Ansökan stoppades dock på ett sammanträde med Musikverkets konstnärliga råd den 16 november 2016.

Men protokollet från mötet, som kom till Svensk Lives kännedom genom den tjänsteman som handlagt vår ansökan, är inte som det brukar – det förklarar faktiskt orsaken till avslaget. En protokollförare, som Musikverkets generaldirektör Stina Westerberg senare skulle kalla ”oerfaren”, trodde att man skulle skriva ner vad som sades på mötet.

Där står bland annat:

- *att Livemusik Sverige (Svensk Live) inte är en ”trovärdig samarbetspart”.*
- *att det råder oklarheter var vi står i frågan om upphovsrätt.*

Problemet är att Svensk Live inte på något sätt ifrågasätter upphovsrätten, tvärtom. I förhandlingar med Stim har vi dock varit mycket kritiska till deras brist på transparens, och att de medel arrangörer betalar in till Stim inte kommer upphovsmännen tillgodo i den utsträckning de borde.

Vid konstnärliga rådets bord den 16 november satt Alfons Karabuda, vice ordförande i vår motpart Stim och ordförande i Skap, som är delägare i Stim. Han anmälde inte jäv inför beslutet.

Musikverkets generaldirektör Stina Westerberg agerade på en gång. Inte genom att se till att beslutet gjordes om utan genom att att avlägsna originalprotokollet ur diariet, förstöra det och ersätta det med ett nytt, signerat av samma justerare som tidigare intygat att det första protokollet var korrekt(!). I det nya kunde man inte läsa anklagelserna mot Svensk Live, men beslutet stod fast.

(För formens skull har Svensk Live återsänt ursprungsprotokollet till Musikverket och det kan nu åter beskådas i verkets diarium.)

När Svensk Live bad Stina Westerberg återsamla rådet och ompröva beslutet hänvisade hon, i ett mejl den 22 december, till att ärendet behövde ”fördjupad beredning”. Nästan två månader senare, den 16 februari, meddelades att ansökan var ogiltig enligt Musikverkets nya regleringsbrev för 2017, att den var tvungen att göras om från grunden och skickas in på nytt. Stina Westerberg fick enligt egen utsago ta del av det nya regleringsbrevet den 19 december och visste alltså om att ansökan inte skulle gå igenom redan när hon lovade ”fördjupad beredning”.

Svensk Live skickade in en ny ansökan för ”Access All Areas” i mars 2017. Uppbyggd på samma material som tagits fram i samarbete med Musikplattformen. Även denna ansökan avslogs av det för året delvis nytillsatta konstnärliga rådet.

Ett halvår efter att konstnärliga rådet stoppade ”Access All Areas” var alltså ordningen återställd:

Ett bra projekt för popmusik hade nekats stöd.

Alfons Karabuda – satt på dubbla stolar. Foto: Johan Olsson

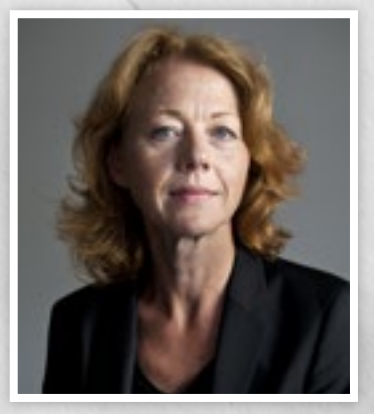

Stina Westerberg – bytte protokoll. Foto: Stefan Segolson

Spåren efter vad som sagts vid konstnärliga rådets möte den 16 november var igensopade och protokoll hade blivit utbytta.

En hederlig handläggare på Musikverket, som berättat hur projektet denne förordat hade behandlats, tvingades sluta.

Ett nytt konstnärligt råd fortsätter att verka, i spåren efter det gamla.

Och en fråga fortsätter hänga i luften; hur många tidigare ansökningar från enskilda arrangörer och samverkansorganisationer inom popmusikgenren har nekats på motsvarande sätt?

FOTNOT:

Alfons Karabuda och Stina Westerberg är två av de totalt sju personer som sedan i april 2017 står åtalade för mutbrott, efter att riksenheten för korruption tittat närmare på de dyra middagar Skap och Svenska Tonsättare bjudit kulturmakthavare på.[32] [33]
När denna rapport författas har rättegångsprocessen ännu ej inletts.

Stina Westerberg är sedan i maj 2017 på beordrad tjänstledighet medan Alfons Karabuda sitter kvar som ordförande för Skap, samtidigt som han under våren fått förnyat förtroende i Stims styrelse och dessutom valts in i styrelsen för Kungliga Musikhögskolan.

32 Eriksson, Carl-Fredrik. ”Fem myndighetschefer har åtalats för mutbrott”. expressen.se, 2017-04-27. http://www.expressen.se/noje/fem-myndighetschefer-har-atalats-for-mutbrott/ (Hämtad 2017-05-24)

33 Lindkvist, Hugo. ”Mutåtalad generaldirektör tas ur tjänst men behåller full lön”. DN.se, 2017-05-30. http://www.dn.se/kultur-noje/mutatalad-generaldirektor-tas-ur-tjanst-men-behaller-full-lon/ (Hämtad 2017-05-31)

EXEMPLET VÄSTRA GÖTALAND

Kultursamverkansmodellen

De svenska kulturstöden blir allt mer regionalt styrda. 2011 införde den svenska regeringen kultursamverkansmodellen, vilket innebär att landsting och regioner själva är med och beslutar om statliga medel till den regionala kulturverksamheten. Samtliga län/regioner utom Stockholm ingår sedan 2013 i modellen. 2015 var regionernas totala kostnader för kultur 3,9 miljarder kronor, varav 13 procent gick till musikverksamhet.[34]

2015 fick landstingen och regionerna totalt cirka 1,2 miljarder kronor att fördela till bidragsmottagare inom konst- och kulturområdet.[35]

Under perioden 2011-2015 höjdes bidragen till regionala kulturverksamheter med 19 procent från regionerna, 20 procent från kommunerna och med 2 procent från staten. Totalt har de årliga kulturbidragen från de tre politiska nivåerna, stat, region och kommun, ökat mer än inflationen enligt konsumentprisindex.[36]

Samtidigt har kritik riktats mot att kultursamverkansmodellen inte gjort det enklare att nå upp till kulturpolitikens mål. En utvärdering från Riksdagens kulturutskott 2015 visade att modellen inte hade förändrat bidragsfördelningen eller minskat skillnaden i kulturutbudet mellan olika län och kommuner.
Pengarna är fortfarande till stor del bundna i etablerade verksamheter vid de regionala kulturinstitutionerna. Det finns en besvikelse hos regionala aktörer på att staten i och med den nya modellen inte skjutit till mer pengar till regional kultur utan istället lämnat ansvaret hos regionerna och kommunerna.[37]

För att förstå närmare hur bidragsfördelningen ser ut i praktiken tittar vi närmare på olika delar av musikverksamheten i en utvald region – Västra Götaland.

34 Kulturfakta 2016:1. Samhällets utgifter för kultur 2014-2015. Rapport, Myndigheten för Kulturanalys.
35 Statens Kulturråd (2016). Kultursamverkansmodellen – Ekonomi och personal till och med 2015.
36 Ibid.
37 2015/16:RFR4. Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen. (Stockholm: Kulturutskottet).

KULTURUNGDOM - SNABBFAKTA MUSIKVERKSAMHETEN 2016

- 83 konserter VGR
- 119 konserter EU, USA, Kanada, Brasilien
- 11 festivaler VGR
- 11 festivaler EU
- Drygt 90 städer i 20 länder besökta
- 12 Klinikenkvällar med gäster från Europa
- 7 utländska gäster bjöds in till regionen
- 4 inspelningsblock i Nacksving Studios

Verksamhetsbudget:
350 000:-

Sammanlagd räckvidd på musiker, arrangörer, partners, publik, etc:
36 032 personer

502 miljoner till två klassiska hus på Avenyn

Västra Götalandsregionen (VGR) har landets största regionala kulturbudget. 2016 betalade VGR:s kulturnämnd ut 531 miljoner kronor till det regionala musiklivet.

> **Regionens två stora klassiska musikinstitutioner – Göteborgsoperan och Göteborgs Symfoniker – fick tillsammans 502 miljoner kronor. Övriga musikverksamheter i regionen fick dela på resterande 29 miljoner kronor.[38]**

I fjol tog kulturnämnden i VGR fram en rapport för att analysera regionens musiksatsningar[39]. Där konstateras att regionen saknar musikaliska kraftfält utanför de två ”traditionsbärarna”. Resursfördelningen per genre beskrivs som en av de två stora frågorna för regionens framtida musikutveckling (tillsammans med en större geografisk spridning).

Utöver de två stora musikhusen i Göteborgs centrum omnämns Vara Konserthus med Bohuslän Big Band, samt den professionella blåsorkestern Göteborg Wind Orchestra. På jazzsidan lyfts klubben Nefertiti fram och inom folk- och världsmusikgenren nätverket Planeta samt Clandestino festival.

> **Totalt förekommer orden ”pop”, ”populärmusik” eller ”rock” endast tre gånger i den 41 sidor långa rapporten. Något resonemang kring regionens strategi för främjandet av populärmusik går inte att finna.**

Detta trots att en av de stora aktörerna i regionens popmusikliv, KulturUngdom, lämnade en tre sidor lång behovsanalys[40] till rapportförfattaren.

KulturUngdom och behovet av ett resurscentrum

KulturUngdom (KU) är en ideell kulturförening med långsiktigt uppdrag från VGR. Verksamheten inriktar sig på unga mellan 13 och 30 år, inom all form av kulturskapande, och finansieras till 97 procent av regionalt bidrag.[41]

Sedan 2004 har KU en heltidstjänst vigd åt att koordinera musikverksamheten. Totalt engagerar föreningen cirka 500 aktiva musiker fördelat på 100 band och akter från regionen, samarbetar med klubb-, konsert- och festivalarrangörer

38 Sjöström, Eric. Musiken i Västra Götaland. Rapport, Västra Götalandsregionen, 2016.
39 Ibid.
40 Tell, Mattias; Behovsanalys till VGR, 2016.
41 Västra Götalandsregionen KUN 176-2014. Långsiktigt uppdrag till KulturUngdom 2015-2017.

i regionen för att skapa cirka 100 scentillfällen per år, samt ungefär lika många internationellt med medlemmar ur föreningen. KU arbetar främst med populärmusik, och är ett av få nätverk i regionen för musiker i det ”mellanskikt” som beskrivs i kapitel 2. På senare år har de även arrangerat kompetenshöjande föreläsningsserier för musikbranschen, under namnet Kliniken.

I behovsanalysen[42] som sändes till författaren av VGR-rapporten 2016 beskriver KU avsaknaden av en regional infrastruktur för populärmusik. Resurserna för de som jobbar inom fältet är få och små. Fria entreprenörer tvingas slita hårt och de med störst ambitioner flyttar ofta till Stockholm, där de tror sig ha större chanser att skapa en yrkeskarriär. Regionen utarmas därmed på sin talang kring popmusiken – på alla plan.

Analysen dömer ut tanken att ”populärmusiken står på egna ben” och efterfrågar istället att regionen satsar på ett resurscentrum för populärmusik.

Regionalt anknutna resurscentran för populärmusik har blivit allt vanligare i Europa. I Sverige finns Talent Coach (Kalmar), BD Pop (Luleå) och Dalapop (Borlänge) som alla jobbar med stöd av regioner/kommuner för att främja populärmusiken. Organisationerna jobbar bland annat med samproduktioner, turnéstöd, artistutveckling och marknadsföring för popmusiker och arrangörer.

Enligt KU är återväxten bland popband och popartister inom Västra Götalandsregionen god, men infrastrukturen kring dem bristfällig. Denna information, samt förslaget på ett resurscentra för populärmusiken, lämnades dock helt utanför i den slutgiltiga rapport som lämnades till regionen. Istället konstaterade rapportförfattaren endast att KU vänder sig till ungdomar och räknade upp ett par exempel på vad föreningen gör.[43]

Det börjar dock satsas på populärmusik i regionen. Under det senaste året har KU fått direkt stöd från VGR till två projekt med syfte att främja populärmusiken: Europasamarbetet Excite Music och regionala nätverket Westside Music Sweden.

Excite Music är ett samarbetsprojekt mellan nio organisationer och nio festivaler från nio europeiska länder med syfte att lyfta fram de mest lovande musikakterna i Europa via utbyten. Varje år nominerar de deltagande länderna upp till tre akter till Excite, varefter bokare från festivalerna sedan gör ett urval på vilka som ska bjudas in till sin festival.[44]

42 Tell, Mattias; Behovsanalys till VGR, 2016.

43 Sjöström, Eric. Musiken i Västra Götaland.

44 KulturUngdom, ”Excite”. http://www.kulturungdom.se/musik/excite. (Hämtad 2017-07-03)

Våren 2017 fick Excite Music, pådrivet av KU, stöd av EU-programmet Kreativa Europa. VGR täcker hela KU:s egeninsats via internationella medel (cirka 20 000 euro över två år).

Westside Music Sweden är ett nystartat nätverk för skivbolag, arrangörer, bokare och andra som arbetar professionellt med populärmusik i Västra Götaland. Projektet beskrivs som en ”spjutspetsverksamhet” med syftet att sprida musik från Västra Götaland i ett internationellt sammanhang.

Westside Music Sweden arrangerar bland annat egna scener på internationella festivaler, under hösten 2017 exempelvis på Reeperbahn Festival i Hamburg. Projektet får bidrag från VGR:s kulturnämnd om 250 000 kronor, uppdelat på två år.[45]

Hos KU är man glad över finansieringen av de nya projekten och tacksamma för att det i regionen finns support för popmusik överhuvudtaget, men anser att det totala stödet till popmusiken överlag är alldeles för lågt. I behovsanalysen framkommer en bekymran över att enda sättet att arbeta med populärmusik i Västra Götaland är att ”lita hårt på människors önskan att jobba och få dåligt eller inget betalt samt deras vilja att bränna ut sig, flytta eller lägga ner”.[46]

I uppföljande intervju[47] till ”Maktens Musik” bekräftar verksamhetsansvarig för musiksektionen hos KU att det saknas ekonomisk trygghet för att satsa långsiktigt på populärmusik i regionen – framförallt för aktörer som inte längre betraktas som ”ungdom” och försöker skapa en professionell verksamhet.

De stöd som finns är ofta projektbaserade, så som KU:s egna K-peng, där arrangörer och kulturutövare inom alla konstområden kan söka ur en årlig pott om 1 500 000 kronor (VGR-pengar) för enstaka arrangemang. Större möjligheter till långsiktiga verksamhetsstöd efterfrågas för att kunna hålla kvar popmusiker och arrangörer i regionen. Efterfrågan på mer långsiktiga stöd överlag inom kulturområdet återkommer i Kulturutskottets analys av kultursamverkansmodellen 2015.[48]

45 Westside Music Sweden. http://westsidemusicsweden.se (Hämtad 2017-07-03)

46 Tell, Mattias (2016); Behovsanalys till VGR, 2016.

47 Tell, Mattias; musikansvarig KulturUngdom. Intervju 2017-06-29.

48 2015/16:RFR4. Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av kultursamverkansmodellen. (Stockholm: Kulturutskottet).

Beardmen och verkligheten för en liten arrangör

Det fria musiklivet i Västra Götaland är på många sätt koncentrerat runt storstaden Göteborg, men det finns exempel på arrangörer som håller fanan högt i andra delar av regionen.

Sedan 2014 har föreningen Beardmen arrangerat rock- och popkonserter i Skövde. Det ursprungliga syftet var att ge de oetablerade banden och artisterna i bygden en scen att stå på, då möjligheterna blev allt färre. Första konsertkvällen arrangerades på Kulturiet på Skövde Kulturhus, och i dag har föreningen klubbar på ytterligare två ställen i Skövde (restaurang Sällskapet och Plateaux) samt sporadisk verksamhet på andra orter runt om i Skaraborg.[49]

Föreningen beskriver sin verksamhet som välfungerande, men med små mariginaler. 2016 fick Beardmen totalt 53 800 kronor i bidrag, fördelat på studieförbund (14 800 kr), den regionalt stödda föreningen KulturUngdom (30 000 kr) samt Skövde kommun (9 000 kr). På det lyckades man genomföra 49 evenemang i regionen som engagerade 78 artister från Sverige, Finland, Danmark och Italien. Dessutom fungerar Beardmen som en bokningsgrupp, med 11 förmedlade artister till 31 spelningar runt om i Norden.

> **Arrangemangen under 2016 kostade mellan 4 000 och 60 000 kronor. I den summan ingår (som för de flesta små poparrangörer) gage till artister och tekniker, hyra av lokal och säkerhetsvakter, ljud, ljus och teknik etc. Musikerförbundets minimitariff rekommenderar en ersättning om 2 850 kronor F-skatt till varje bandmedlem (samt tekniker) per konserttillfälle[50], vilket efter en snabb huvudräkning visar sig vara snudd på omöjligt för en arrangör i Beardmens storlek.**

Föreningen bekräftar att de ofta får förhandla ner de gage banden begär, och att de även tvingas tacka nej till många artister som skulle fungera i deras koncept, eftersom många bokningar är ekonomiskt ogenomförbara.[51] I en diskussion kring stöd till musikarrangörer är det viktigt att ha med sig att alla beslut sprider sig ner till botten av kedjan, där den utövande musikern eller konstnären ofta får lida för bristen på resurser högre upp.

49 Beardmen, "Klubbar". http://beardmen.se/klubbar.html (Hämtad 2017-07-03)

50 Musikerförbundet, "Riksminimitariffen". http://www.musikerforbundet.se/img/PDF/Musikerforbundets%20riksminimitariff.pdf (Hämtad 2017-07-03)

51 Beardmen; musikförening. Intervju 2017-07-28

Exempel: Så mycket kostar musiken

Göteborgs Symfoniker[52]

Göteborgs Symfoniker AB (GSO) är helägt av Västra Götalandsregionen, har cirka 160 anställda, varav 109 musiker, och förfogar över ett eget konserthus i övre ändan av Avenyn.
Under 2016 genomförde orkestern 142 konserter i regionen, för totalt 170 000 besökare. Orkesterbolaget fick under 2016 167,5 miljoner kronor i verksamhetsbidrag från kulturnämnden Västra Götalandsregionen, vilket innebär **knappt en konsert per varje miljon** investerade skattekronor.
Ordinarie biljettpris till en orkesterkonsert i Konserthuset låg hösten 2016 på 420 kronor. Utan offentligt bidrag (78 procent av GSO:s intäkter) **hade biljettintäkterna behövt öka med 791 procent** för att få bolaget att gå runt, och en ordinarie biljett hade kostat 3 742 kronor. Skattebetalarna subventionerar alltså **89 procent** av biljettpriset till GSO:s konserter.

Beardmen[53]

Den ideella föreningen **Beardmen** i Skövde har 12 aktiva medlemmar och hyr in sina rockklubbar hos diverse krogar och kulturhus i Skaraborg. Ingen i föreningen tar ut lön.
Under 2016 genomförde föreningen 49 egna pop- och rockkonserter i regionen, för totalt 3 500 besökare. Beardmen fick under året 53 000 kronor i bidrag från studieförbund, region och kommun, vilket innebär **knappt en konsert per varje tusenlapp** investerade skattekronor.
Ordinarie biljettpris till en Beardmen-spelning låg 2016 på 100 kronor. Utan offentligt bidrag (27 procent av Beardmens intäkter) **hade biljettpriset behövt öka med 21 procent** för att få arrangemangen att gå runt, och en ordinarie biljett hade kostat 121 kronor.
Skattebetalarna subventionerar alltså **17 procent** av biljettpriset till Beardmens konserter.

Diagram 6: **Så mycket av biljetten betalar du**

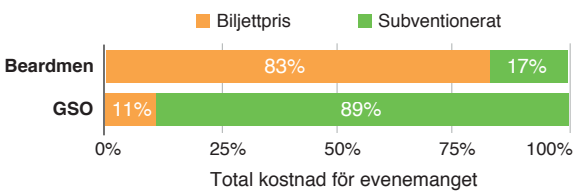

Beardmens arrangemang kostade under 2016 i genomsnitt 4 759 kronor per kväll att genomföra. Om föreningen hade fått **1 procent** av Göteborgs Symfonikers bidrag från Västra Götalandsregionen hade de kunnat genomföra **en rockkonsert om dagen i Skövde, året runt,** och samtidigt ha drygt 160 000 kronor över till att höja artistgagerna med.

52 Västra Götalandsregionen (2017). Årsredovisning 2016 Göteborgs Symfoniker AB.
53 Beardmen; musikförening. E-post 2017-07-03

STATENS BEVARANDE AV (VISS) MUSIK

Det finns ett antal statligt finansierade arkiv som samlar den svenska musikhistorien – dock inget med uttalat uppdrag att dokumentera populärmusikens arv.

Musik- och teaterbiblioteket

Äldst är Musik- och teaterbiblioteket, med rötter ända till 1771, då Gustav III lät instifta Kungliga Musikaliska Akademien. Året efter gjordes det första inköpet till akademiens bibliotek, som öppnades för allmänheten 1849 och togs in i statens musiksamlingar 1981. 2010 införlivades omfattande teater- och danssamlingar och biblioteket bytte namn till Musik- och teaterbiblioteket. Sedan 2011 är biblioteket en del av Musikverket.

Musik- och teaterbiblioteket är i dag ett arkiv och specialbibliotek för musik- och teaterhistoria. Biblioteket har närmare 500 000 böcker och skrifter i sina samlingar, och är ett av Europas största forskningsbibliotek inom musikområdet med rika samlingar av äldre tryck (1600-1800-tal) och handskrifter, med flera svenska tonsättares originalmanuskript. I arkiven finns även brev, dagböcker, kontrakt, räkenskaper, klipp, manuskript, noter, fotografier, med mera. Det rör sig alltså framför allt om tryckt material, inte ljudinspelningar.

Musik- och teaterbiblioteket har 19 anställda och inryms dels i Gäddviken i Nacka och dels i Musikverkets lokaler på Torsgatan 19 i Stockholm.[54]

Svenskt visarkiv

I samma hus på Torsgatan inryms Svenskt visarkiv, även det ett statligt arkiv. Visarkivet grundades på intiativ av visdiktaren och radiomannen Ulf Peder Olrog 1951 och var från början en stiftelse med syftet att bygga upp ett centralt register över äldre svenska visor. Verksamheten kom så småningom att omfatta hela folkmusikfältet, samt jazzen, tidig populärmusik, inflyttade musiktraditioner och folklig dans. Efter idogt lobbyarbete blev arkivet helstatligt år 1970, och är sedan 2011 en del av Musikverket.[55] Svenskt visarkiv innehåller i dag 100 000-tals fonogram och noter, från 1500-talets visböcker till nutida schlagermelodier och har elva anställda.[56]

54 Statens musikverk. ”Om Musik- och teaterbiblioteket”. http://musikverket.se/musikochteaterbiblioteket/om-musik-och-teaterbiblioteket/. (Hämtad 2017-06-30)

55 Boström, Mathias. ”Svenskt visarkiv – 60 år i folkmusikens tjänst.” Hembygden, nr 2/2011.

56 Statens musikverk. ”Om Svenskt visarkiv”. http://musikverket.se/svensktvisarkiv/om-svenskt-visarkiv/. (Hämtad 2017-06-30)

Kungliga biblioteket

Ett tredje statligt arkiv finns på Kungliga biblioteket, under avdelningen för digitala samlingar, där det som tidigare hette Statens ljud- och bildarkiv (1979-2008) finns samlat. Kungliga biblioteket har i uppdrag att samla in så kallade pliktexemplar av all utgiven musik i Sverige, precis som allt annat audiovisuellt material, elektroniska dokument, tv- och radioprogram, film, spel samt, framför allt, det trycka material som sprids i landet.[57]

Kungliga biblioteket är Sveriges nationalbibliotek och nationalarkiv för ljud och rörlig bild och innehåller allt från popmusik till fågelkvitter och gamla tv-program – utan någon specifikt uppdrag om bevarandet för en viss typ av musik. I dag finns över tio miljoner timmar audiovisuellt material i bibliotekets databas, Svensk mediedatabas.[58]

Svenskt Rockarkiv

Det finns alltså inget statligt arkiv i Sverige som dokumenterar popmusikens kulturarv i den omfattning som Svenskt visarkiv gör med folkmusik och jazz, eller som Musik- och teaterbiblioteket gör med den klassiska orkestermusiken. Däremot finns den fristående föreningen Svenskt Rockarkiv, med ambitionen att göra samma sak för populärmusiken. Svenskt Rockarkiv bildades 1993, då fyra statliga institutioner (Statens kulturråd, Musikmuseet, Arkivet för ljud och bild samt jazzavdelningen på Svenskt visarkiv) undertecknade uppropet ”Dags att rädda rocken!”, med syfte att försöka rädda material från den svenska rockens pionjärtid (50- och 60-talen) som riskerade gå förlorat.

Tillsammans med Skap (Sveriges kompositörer och textförfattare) undertecknade de fyra institutionerna 1994 en förbindelse att bland annat:

- samla och dokumentera vittnesbörd om rockmusiken i Sverige
- förteckna, vårda och vetenskapligt bearbeta samlingarna
- hålla samlingar och dokumentation tillgängliga för forskare och andra intresserade
- levandegöra samlingar och dokumentation genom utställningar, program och publikationer

57 Kungliga biblioteket. ”Om oss” http://www.kb.se/om/ (Hämtad 2017-06-30)

58 Kungliga biblioteket. ”Om Svensk mediedatabas”. https://smdb.kb.se/smdb/om-smdb/ (Hämtad 2017-06-30)

1996 övergick ansvaret till det nykonstituerade förbundet Svenskt Rockarkiv, där de statliga organisationerna blev medlemmar. Svenskt Rockarkiv inryms sedan 2003 i Rock City i Hultsfred, och har i dag cirka 500 000 objekt i sina samlingar. Fonogram-samlingen är tillgänglig för allmänheten genom den digitala databasen Popfakta[59] och arkivet genomför kontinuerligt registrering av affischer, bilder, tidskrifter, böcker och rörlig bild.[60]

Svenskt Rockarkiv har tre anställda och finansieras på följande sätt:

Hultsfreds Kommun: verksamhetsbidrag om 300 000 kronor årligen samt en hyressubvention om 300 000 kronor årligen.

Landstinget i Kalmar: verksamhetsbidrag om 408 000 kronor årligen samt i vissa fall projektmedel.

Arbetsförmedlingen: fyra personer sysselsatta som Fas 3-personal, med merkostnadsbidrag på 200 kronor per person och dag. Arbetsförmedlingen betalar även ut lönebidrag för två av de tre anställda på arkivet.

Viss egenfinansiering genom guidade rundvandringar, föreläsningar, uthyrning av guldskivor samt konsultation.

Svenskt Rockarkiv har sedan starten arbetat för att få det nationella uppdraget att samla och bevara den svenska populärmusiken. Under perioden 2005-2008 beviljade Kulturrådet så kallade access-pengar (2,5 tjänster), men sedan dess har inga statliga pengar kommit in i verksamheten.

Sedan kultursamverkansmodellen infördes 2011 har Kulturrådet meddelat att de anser att bevarandet av popmusiken är en regional verksamhet.[61] Detsamma gäller Kulturdepartementet, som i korrespondens med Svenskt Rockarkiv 2017 bekräftade att regeringen inte har några planer på att utvidga det statliga stödet till musikområdets kulturarv, det vill säga införliva Svenskt Rockarkiv i Musikverket, och hänvisade Svenskt Rockarkiv till att söka regionalt bidrag.[62]
Staten finansierar alltså bevarandet av jazz, visa och orkestermusik genom separata statliga institutioner, men anser inte att populärmusiken har samma behov.

59 Popfakta. www.popfakta.se (Hämtad 2017-06-30)
60 Svenskt Rockarkiv. ”Historik”. http://www.svensktrockarkiv.se/sv/om-sra/historik/ (Hämtad 2017-06-30)
61 Svenskt Rockarkiv, intervju juni 2016
62 Brev från Kulturdepartementet till Svenskt Rockarkiv 2017-02-17

SAMMAN-FATTNING

Med den här rapporten vill vi ge en inblick i hur det offentliga stödet fördelas inom musiklivet. Resultaten visar att vissa musikaliska genrer (popmusiken) är förfördelade, medan andra (västerländsk konstmusik, i vissa fall jazz och folkmusik) fortsätter ha ett historiskt privilegium som gör att de ses som mer värdefulla och därmed får större offentligt stöd.

Detta trots att populärmusiken är bredare förankrad hos befolkningen, och dessutom tycks nå en mer diverserad grupp konsumenter än exempelvis den klassiska musiken.

Det går inte att spåra utskrivna riktlinjer eller politiska uppmaningar om att vissa genrer bör få mer resurser än andra, utan det hela tycks alltid landa i en tolkningsfråga kring vad som är ”musik av hög konstnärlig kvalitet”. Sällan tycks popmusiken vara svaret på den frågan.

Dessa tankestrukturer tycks sitta långt in i märgen bland beslutsfattarna i Kultursverige och tar sig bland annat uttryck i en ojämlik behandling av ansökningar om ekonomiskt stöd.

Rapporten visar även att det minsta stöd av offentliga medel hade kunnat göra stor skillnad inom popmusiken, som på gott och ont fortfarande är relativt billig i drift. En stor anledning till det är att popmusikens utövare och arrangörer under en lång tid tvingats lära sig koka soppa på en spik och samtidigt nedvärderat sig själva och sin kulturform.

Ökade offentliga medel tycks vara ett måste för att nå rimliga ersättningsnivåer inom alla led i popmusiken. Tron på att genren är tillräckligt kommersiell för att ”marknaden” ska hålla den levande har sedan länge övergivits hos utövare och arrangörer, men tycks leva kvar hos beslutsfattarna.

TILL SIST

Det vi kallar popmusik är på många sätt ung musik, men har existerat i snart 70 år. Det är ingen fluga. Det är ingen trend. Det är en form av musikskapande som innefattar en mångfald av uttryck, genrer och personer av olika bakgrunder.

Men vi ser också hur viktiga delar av den svenska live-scenen utarmas. Hur klubbarna och scenerna försvinner, framförallt i landsorten. Vi ser hur popmusiken, till skillnad från andra genrer, alltid och i alla lägen förutsätts vara kommersiellt gångbar, trots att så ofta inte är fallet.

Vi gillar jazz. Vi gillar folkmusik. Vi gillar klassisk musik. Vi vill bara få vara med på samma villkor.

I den bästa av världar hade vi gärna sett en expanderad kulturbudget som räcker för att tillfredsställa allas krav. Med en mer realistisk syn på det hela kan vi bara be om att få behandlas likvärdigt med andra genrer när de resurser som finns fördelas.

Vi är trötta på att bli negativt särbehandlade. Vi är trötta på en musikpolitik som lever kvar i föråldrade strukturer och traditioner.

Vi är trötta på att spela kompgitarr – eller borde vi säga andrafiol? – till Maktens Musik.

Rapporten Maktens Musik är producerad av Svensk Live och Studiefrämjandet Väst.

Redaktör: Christian Naumanen
Grafisk form: Nestorville.se
Tryck: Priotryck.se
Östersund, augusti 2017

Den 22 november 1968 släpptes dubbelalbumet **The Beatles**, allmänt kallat ”The White Album”.
Det vita omslaget designades av konstnären Richard Hamilton. Se omslaget till vår vitbok som en hyllning till honom och till en grupp som formade en musikgenre som fortfarande har svårt att accepteras av det offentliga Musiksverige – popmusiken.